

Lovforslag nr. L 75. Fremsat den 28. oktober 1992 af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder)

Forslag

til

Lov om universiteter m.fl.

(Universitetsloven)

Kapitel 1

Almindelige bestemmelser

§ 1. Loven gælder for universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner under Undervisnings- og Forskningsministeriet.

Stk. 2. En højere uddannelsesinstitution har til opgave inden for sine fagområder at drive forskning og give videregående uddannelse indtil det højeste videnskabelige niveau. Den skal endvidere værne om forskningsfriheden og bidrage til at udbrede kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og resultater.

Stk. 3. En højere uddannelsesinstitution beslutter, hvilke uddannelser den vil udbyde, og hvilke studerende den vil optage, jf. dog § 2, stk. 4, og § 9, stk. 5. Institutionens udbud skal godkendes af undervisnings- og forskningsministeren.

Stk. 4. En højere uddannelsesinstitution træffer selv afgørelse om den forskning, der skal drives.

Stk. 5. Institutionens forelæsninger og mundtlige eksaminer er offentlige med de begrænsninger, der fastsættes af institutionen selv.

§ 2. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter regler om uddannelserne og om adgang til uddannelserne.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte regler om:

- 1) Kvalitetskontrol, herunder censorinstitutionen.
- 2) Erhvervelse af doktorgrader.

3) Ansættelse af lærere og videnskabelige medarbejdere.

4) Klager til institutionen fra de studerende, herunder om klagefrist, i forbindelse med eksaminer og prøver.

5) Tilskud og lokaler til de studerendes organisationer. Tilskud gives på grundlag af studentergruppernes andel af de samlede afgivne studenterstemmer til valg til konsistorium.

Stk. 3. Før undervisnings- og forskningsministeren fastsætter regler i henhold til stk. 1 og 2, skal de institutioner, der er berørt af reglerne, have lejlighed til at udtale sig, hvis forslagene ikke hidrører fra disse.

Stk. 4. Undervisnings- og forskningsministeren kan begrænse en institutions udbud af og optagelse til uddannelser, hvis uddannelsernes kvalitet og faglige niveau ikke svarer til kravene i uddannelsesreglerne, jf. stk. 1.

Kapitel 2

Styrelsesregler

Konsistorium

§ 3. Konsistorium er institutionens øverste kollegiale organ. Konsistorium varetager institutionens interesser som uddannelses- og forskningsinstitution og fastlægger retningslinjer for dens langsigtede virksomhed og udvikling.

Stk. 2. Konsistorium godkender:

- 1) Institutionens organisation, herunder fakultets- og institutstrukturen.
- 2) Institutionens budget.

- 3) Forslag til statut. I statuten fastsættes de nærmere regler om institutionens styrelse, de kollegiale organers virksomhed, regler om valg m.v. Valgmåderne skal fastsættes med henblik på at sikre en rimelig repræsentation af mindretalsgrupper. Statuten godkendes af undervisnings- og forskningsministeren.

Stk. 3. Konsistorium har i øvrigt ret til at udtale sig i alle sager af væsentlig betydning for institutionens organisation og virksomhed og har pligt til at drøfte de forhold, rektor forelægger.

Stk. 4. Konsistorium, der består af 1 formand og 14 medlemmer, sammensættes på følgende måde:

- 1) Rektor er født formand.
- 2) 2 udefra kommende medlemmer, som udpeges af henholdsvis Forskningspolitisk Råd og af formændene for uddannelsesrådene. Medlemmerne skal være sagkyndige i spørgsmål vedrørende forskning og højere uddannelse.
- 3) 5 medlemmer som repræsentanter for ledelsen. Dekaner er, hvor sådanne findes, fødte medlemmer på ledelsessiden.
- 4) 2 medlemmer som repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere og lærere.
- 5) 2 medlemmer som repræsentanter for det teknisk-administrative personale.
- 6) 3 medlemmer som repræsentanter for de studerende.

Stk. 5. Ved stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende.

Rektor

§ 4. Hver institution ledes af en rektor. Denne træffer afgørelse i alle sager, jf. dog § 3, stk. 1 og 2, § 5, stk. 1 og 2, § 6, stk. 2, § 7, stk. 2 og 4, og § 8, stk. 4-6.

Stk. 2. Rektor fastsætter nærmere regler om disciplinære foranstaltninger over for de studerende.

Stk. 3. Rektor kan i særlige tilfælde og efter § 5, stk. 3, beslutte, at der inden valgperiodens udløb skal udskrives nyvalg til dekanhverv, fakultetsråd, institutbestyrelse og studienævn. Rektor kan endvidere i særlige tilfælde overtage konsistoriums, fakultetsråds, institutbestyrelsens og studienævns opgaver, hvorved § 3, stk. 1 og 2, § 5, stk. 1 og 2, § 7, stk. 2, og § 8, stk. 4-6, fraviges.

Stk. 4. Rektor vælges blandt professorer og heltidsansatte lektorer. Valget sker efter regler, der fastsættes i statuten. Stemmeberettigede til rektorvalg er medarbejdere med hovedstilling på institutionen og studerende på institutionen i forholdet 3 til 1, dog således at de videnskabelige medarbejders stemmeandel udgør mindst 50 pct. Rektor vælges for en 4-årig periode. I statuten fastsættes, hvorvidt og hvor mange gange genvalg kan finde sted.

Stk. 5. Rektor udskriver inden valgperiodens udløb nyvalg til rektorhvervet, hvis alle øvrige medlemmer af konsistorium indstiller dette.

Stk. 6. Undervisnings- og forskningsministeren kan i særlige tilfælde beslutte, at der inden valgperiodens udløb skal udskrives nyvalg til rektorhvervet.

Fakultetsråd

§ 5. Opdeles institutionen i flere hovedområder, vælges for hvert hovedområde et fakultetsråd, som varetager hovedområdet faglige interesser. Fakultetsrådet godkender hovedområdets udviklingsplan og budget inden for de rammer, konsistorium har fastlagt. Rådet har ret til at udtale sig i alle sager af væsentlig betydning for hovedområdet samt i sager, der vedrører forholdet mellem 2 eller flere faggrupper eller mellem institutter og studienævn inden for hovedområdet.

Stk. 2. Fakultetsrådet har i øvrigt følgende opgaver:

- 1) Godkendelse af studieordninger.
- 2) Nedsættelse af sagkyndige udvalg, der skal bedømme videnskabelige arbejder med henblik på erhvervelse af Ph.D.- og doktorgrader.
- 3) Tildeling af Ph.D.- og doktorgrader.
- 4) Indstilling til rektor om sammensætningen af sagkyndige udvalg, der skal bedømme ansøgere til videnskabelige stillinger.

Stk. 3. Hvis mindst $\frac{1}{4}$ af fakultetsrådets medlemmer mener, at dekanen i væsentligt omfang ikke handler i overensstemmelse med de beslutninger, der er truffet efter stk. 1, kan det indstille til rektor, at dekanens hverv bringes til ophør.

Stk. 4. På institutioner, der udelukkende uddanner og forsker inden for ét hovedområde, varetages opgaverne af konsistorium.

Stk. 5. Fakultetsrådet, der består af en for-

mand og indtil 14 medlemmer, sammensættes på følgende måde:

- 1) Dekanen er født formand.
- 2) 2 udefra kommende medlemmer, som skal udpeges af henholdsvis forskningsrådet og af uddannelsesrådet inden for hovedområdet. Medlemmerne skal være sagkyndige inden for det pågældende hovedområdes uddannelser og forskning.
- 3) Øvrige medlemmer skal være repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere og lærere, repræsentanter for de teknisk-administrative medarbejdere og de studerende i forholdet 2 til 1 til 1.

Stk. 6. Ved stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende.

Dekaner

§ 6. Ved institutioner med flere hovedområder, vælges en leder (dekan) for hvert hovedområde. Dekanen varetager efter bemyndigelse fra rektor og efter retningslinjer fastlagt af fakultetsrådet den daglige ledelse af hovedområdet.

Stk. 2. Dekanen kan i særlige tilfælde og efter §§ 7, stk. 8, og 8, stk. 8, beslutte, at der inden valgperiodens udløb skal udskrives nyvalg til institutleder- og studielederhvervet.

Stk. 3. Dekanen vælges blandt professorer og heltidsansatte lektorer ved hovedområdet. Valget sker efter regler, der fastsættes i statuten. Stemmeberettigede til dekanvalg er medarbejdere med hovedstilling på hovedområdet og studerende ved hovedområdet i forholdet 3 til 1, dog således at de videnskabelige medarbejders stemmeandel udgør mindst 50 pct. Dekanen vælges for en 4-årig periode. I statuten fastsættes, hvorvidt og hvor mange gange genvalg kan finde sted. Rektor godkender den valgte dekan.

Institutter og institutledelse

§ 7. Forskning og aktiviteter i tilknytning hertil ved institutionen foregår normalt ved institutter. Ved hvert institut vælges en institutleder og en institutbestyrelse. Hvis der er færre end 10 videnskabelige medarbejdere på instituttet, kan valg af en institutbestyrelse undlades.

Stk. 2. Bestyrelsen fastlægger generelle retningslinjer for instituttets virksomhed og ud-

vikling og godkender instituttets budget inden for de rammer, fakultetsrådet har fastlagt.

Stk. 3. Institutlederen varetager efter bemyndigelse fra rektor og efter retningslinjer fastlagt af bestyrelsen instituttets daglige ledelse, herunder planlægning og fordeling af arbejdsopgaver. Institutlederen kan pålægge medarbejdere at løse bestemte opgaver med respekt for deres frie valg af videnskabelige metoder.

Stk. 4. Institutlederen vælges blandt professorer og heltidsansatte lektorer ved instituttet for normalt 3 år med mulighed for genvalg. Institutlederen vælges af alle videnskabelige medarbejdere og de teknisk-administrative medarbejdere med hovedstilling ved instituttet dog således, at de videnskabelige medarbejders stemmeandel udgør mindst 50 pct. Dekanen godkender den valgte institutleder.

Stk. 5. Institutbestyrelsen, der består af en formand og 3 medlemmer, sammensættes på følgende måde:

- 1) Institutlederen er født formand.
- 2) 2 medlemmer vælges blandt professorer og heltidsansatte lektorer af instituttets videnskabelige medarbejdere med hovedstilling ved instituttet.
- 3) 1 medlem vælges af og blandt de teknisk-administrative medarbejdere.

Stk. 6. På institutter med 30 videnskabelige medarbejdere og derover kan institutbestyrelsen udover formanden være på 6 medlemmer, der vælges og fordeles efter samme forholdstal som i stk. 5.

Stk. 7. Ved stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende.

Stk. 8. Hvis mindst 2/3 af institutbestyrelsens medlemmer mener, at institutlederen i væsentligt omfang ikke handler i overensstemmelse med de beslutninger, der er truffet efter stk. 2, kan den indstille til dekanen, at institutlederens hverv bringes til ophør.

Studienævn og studieleder

§ 8. For hver uddannelse nedsættes et studienævn.

Stk. 2. Hvert studienævn består af et lige stort antal lærere og studerende, i alt højst 10. Lærerne vælges for 3 år ad gangen af og blandt de lærere, der underviser inden for det pågældende studienævns område. Mindst halvdelen af lærerne skal være heltidsansatte videnskabelige medarbejdere. De studerende vælges for

F. t. I. om universiteter m.fl.

1 år ad gangen af og blandt de studerende, der studerer inden for det pågældende studienævns område. Studienævnet vælger af sin midte blandt de heltidsansatte videnskabelige medarbejdere en formand.

Stk. 3. Ved stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende.

Stk. 4. Studienævnet godkender undervisningsplanen, herunder rekvirering af undervisning, og udarbejder forslag til studieordning.

Stk. 5. Institutionen skal høre studienævnet om:

- 1) Forslag til uddannelsesbekendtgørelser.
- 2) Forslag til generelle regler for eksamen, karaktergivning og undervisning.
- 3) Forhold, der i øvrigt vedrører undervisningen inden for det pågældende studienævns område.

Stk. 6. Studienævnet kan inden for de fastsatte generelle retningslinjer dispensere fra uddannelsesbekendtgørelsens bestemmelser efter regler fastsat heri og fra studieordningens bestemmelser inden for bekendtgørelsens rammer.

Stk. 7. Formanden for studienævnet er tillige studieleder. Studielederen forestår efter bemyndigelse fra rektor den praktiske tilrettelæggelse af den pågældende uddannelse og disponerer de tildelte undervisningsressourcer. Dekanen godkender studielederen.

Stk. 8. Hvis mindst 2/3 af studienævnets medlemmer, bortset fra formanden, mener, at studielederen i væsentligt omfang ikke handler i overensstemmelse med de beslutninger, der er truffet efter stk. 4, kan det indstille til dekanen, at studielederens hverv bringes til ophør.

Kapitel 3

Økonomiske forhold

§ 9. Staten giver bevillinger til institutionens undervisningsvirksomhed, til institutionens forskningsvirksomhed og til andre opgaver, som er henlagt til institutionen, herunder til administration og bygninger.

Stk. 2. Institutionen disponerer frit ved anvendelse af bevillinger, tilskud og indtægter under ét. Det er en betingelse, at institutionen overholder bevillingsforudsætninger og disponeringsregler og varetager de opgaver, der er givet bevilling til efter stk. 1.

Stk. 3. Bevillinger til undervisningsvirksom-

heden fastlægges ud fra takster fastsat på de årlige finanslove og antallet af årsstuderende.

Stk. 4. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter regler for opgørelse af antal årsstuderende.

Stk. 5. Undervisnings- og forskningsministeren kan ved fuldtidsstudier fastlægge minimums- og maksimumsrammer for den tilgang, der udløser bevillinger til uddannelserne.

Stk. 6. En institution kan for Ph.D.-studerende, hvis uddannelse finansieres af eksterne midler, og for visse udenlandske studerende opkræve betaling for deltagelse i undervisning og eksamen.

Stk. 7. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte regler om henlæggelse af ansvaret for bygningsforsyning og bygningsforvaltning til institutionerne og i denne forbindelse fastsætte regler om institutionernes kapitalforvaltning.

Stk. 8. Institutioner kan modtage tilskud fra anden side end fra bevillingslovene. Sådanne ikke-statslige tilskud kan holdes adskilt fra statslige midler. Der kan oprettes fonde og legater for sådanne tilskudsmidler.

Stk. 9. Undervisnings- og forskningsministeren kan indhente oplysninger fra institutionerne til budgetteringsformål og kan bestemme, at institutionerne skal anvende fælles administrative systemer.

§ 10. Undervisnings- og forskningsministeren kan ekspropriere eller, for så vidt angår ikke-statsejede institutioner, tillade ekspropriation af fast ejendom til højere uddannelsesinstitutioner. Ekspropriation finder sted efter bestemmelserne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan godkende, at institutionerne indgår aftaler af ikke-kommerciel karakter med selv-ejede institutioner og organisationer, der har tilknytning til institutionerne, og hvis hovedformål er knyttet til institutionens formål.

Kapitel 4

Forskellige bestemmelser

§ 11. En institutions afgørelser efter denne lov eller efter regler fastsat i medfør af loven kan, for så vidt angår klager over retlige spørgsmål, påklages til undervisnings- og forskningsministeren, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om adgangen til at klage og kan herunder bestemme, at afgørelser, med undtagelse af klager over retlige spørgsmål ved afgørelser om en studerendes retsstilling, ikke skal kunne indbringes for ministeren.

Stk. 3. Undervisnings- og forskningsministeren kan bestemme, at afgørelser kan indbringes for en særlig klageinstans, og om klageinstansen i så fald har den endelige administrative afgørelse af sagen.

§ 12. Undervisnings- og forskningsministeren kan godkende undtagelser fra lovens bestemmelser efter forslag fra institutionen.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte særlige regler for institutioner eller dele heraf, der varetager særlige opgaver, eller hvor særlige forhold tilsiger det.

Kapitel 5

Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 13. Loven træder i kraft den 1. januar 1993.

Stk. 2. Rektorer og dekaner på tidspunktet for lovens ikrafttræden fortsætter i deres hverv, indtil en statut er fastsat, og valg er afholdt efter denne, jf. stk. 5.

Stk. 3. Medlemmer af kollegiale organer, studienævnsformænd, institutbestyrere og fagrådsformænd fortsætter i deres hverv og træffer alene de beslutninger, der er nødvendige

for institutionens drift, indtil rektor i samarbejde med konsistorium har fastsat en særlig valgstatut, og valg er afholdt efter denne.

Stk. 4. Valg i henhold til stk. 3 skal være afholdt senest den 1. april 1993.

Stk. 5. En statut skal være godkendt og trådt i kraft senest den 1. januar 1994. Herefter finder nyvalg af rektorer og dekaner sted.

Stk. 6. Undervisnings- og forskningsministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra stk. 5.

§ 14. Følgende love og bestemmelser ophæves:

- 1) Lov nr. 190 af 4. juni 1964 om oprettelse af et universitet i Odense.
- 2) Lov nr. 263 af 4. juni 1970 om Københavns Universitets placering og universitetscentre.
- 3) Lov nr. 312 af 19. juni 1974 om Ålborg Universitetscenter.
- 4) Lov om Roskilde Universitetscenter, jf. lovbekendtgørelse nr. 21 af 12. januar 1987.
- 5) Lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, jf. lovbekendtgørelse nr. 358 af 26. maj 1989.
- 6) § 2, stk. 3, i lov om handelshøjskoler og handelshøjskoleafdelinger, jf. lovbekendtgørelse nr. 675 af 29. juli 1992.

Stk. 2. Regler, der er fastsat med hjemmel i de love, der er nævnt i stk. 1, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler fastsat i medfør af denne lov.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

I løbet af 1980'erne er styrelsesforholdene ved de fleste uddannelsesinstitutioner blevet moderniseret. Det gælder folkeskolen, gymnasieområdet, erhvervsskolerne og hele seminarieområdet.

Fælles for omlægningerne har været en decentralisering af ansvar, beslutningskompetence lagt til bestyrelser og den daglige, personlige ledelse synliggjort. På erhvervsskolerne er der samtidig gennemført et bloktilskudssystem, hvorved den enkelte skole har fået en større økonomisk dispositionsfrihed.

Universiteterne og de højere læreanstalter (i det følgende kaldet universiteter) har en århundredlang tradition for uafhængighed og selvstyre, hvilket også den nuværende styrelseslov fra 1973 bygger på.

Mange af de grundlæggende principper i den gældende lov er lige så vigtige i dag som i 1973 og er også videreført i lovforslaget. Men siden da har universiteterne som følge af udviklingen i samfundet selv skabt eller været genstand for en række ændringer og fornyelser i såvel indre som ydre vilkår. Universiteterne er ikke længere blot eliteuddannelsesinstitutioner for de få, men har deltaget i den kraftige udbygning af uddannelseskapaleten op igennem 80'erne.

De har bevæget sig bort fra en relativ isolation, således at både undervisning og forskning i dag er præget af stigende samarbejde med kredse uden for universiteterne. Dette samarbejde foregår f.eks. på grundlag af kontrakter og samarbejdsaftaler eller ved medvirken i forskerparker, iværksættercentre osv.

Parallelt hermed befinder universiteterne sig i en internationaliseringsproces, som vil blive yderligere – og meget stærkt – intensiveret ved udviklingen af det indre marked. Udviklingen vil yderligere nedbryde isolationen og stille øgede krav til det enkelte universitets beslutningsevne.

Universiteterne var tidligere helt overvejende finanslovsfinansierede, mens tendensen nu går i retning af en blandingsøkonomi, hvor tilskud fra offentlige eller private, nationale eller internationale fonde indgår som en naturlig del af budgettet.

Uddannelsesviften er blevet bredere og ikke længere ensidigt indrettet med henblik på den offentlige sektor. Der udbydes deltidsuddannelse (under åben uddannelse), efteruddannelse og anden form for indtægtsdækket virksomhed.

Alle disse ydre og indre forandringer siden 1973 gør den nuværende styrelseslov helt utilsvarende. Først og fremmest er det vanskeligt eller umuligt at placere et ansvar for at træffe beslutninger eller for truffne beslutninger. Bortset fra rektors kompetence til at handle i særlige tilfælde (den såkaldte residualkompetence) har universiteterne ingen ledere (ledelse), der er berettiget (har kompetence) til at handle, hverken indadtil eller udadtil. Det gør universiteterne til utilsvarende og svage samarbejdspartnere, og selvstyret er efterhånden blevet indskrænket gennem en stram, central økonomistyring.

Universiteternes manglende evne til at planlægge og lede forskningen har især fremkaldt kritik og bekymring. Både OECD og Forskningspolitisk Råd har udtalt sig herom. Men der har også rejst sig en stigende kritik af, at ingen har et personligt ansvar for undervisningens tilrettelæggelse og kvalitet.

Kort beskrivelse af gældende lov

Den gældende styrelsesordning er fastsat i lov nr. 362 af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner med senere ændringer, jf. lbk. nr. 358 af 26. maj 1989.

Selvstyret er bl.a. understreget ved, at en række beslutninger baseret på det faglige skøn ikke kan tilsidesættes af ministeriet, hvis de er lovlige. Endvidere blev det i loven fastslået, at institutionerne skulle styres af kollegialt sammensatte organer, hvor alle ansatte og studerende skulle være repræsenteret. Et hovedprincip i loven er det såkaldte to-strengede system, der indebærer, at afgørelser, truffet i paritetisk sammensatte studienævn kun kan indbringes for – ligeledes – paritetiske centralstudienævn, men ikke videre til fakultetsråd eller konsistorium. Det to-strengede system indebærer tillige, at bevillinger og ansvaret for undervisningens tilrettelæggelse ligger i hver sin streng.

De styrende organer findes på 3 niveauer, der stort set fungerer selvstændigt: 1) konsistorieniveau, 2) fakultetsrådsniveau og 3) studienævns- og institutniveau.

Konsistorium har primært til opgave at træffe beslutning om institutionens styrelsesstruktur, at udarbejde institutionens samlede budgetforslag og at fordele de givne bevillinger inden for de rammer, der er fastsat af ministeriet.

Fakultetsrådenes hovedopgave er tilsvarende at tage beslutning om forslag til bidrag til finanslov for hovedområdet og fordele givne bevillinger. Endvidere træffer de beslutning om besættelse af professorater og andre heltidslærerstillinger og om tildeling af licentiat- og doktorgrader. Disse sager skal forud være behandlet i fagkyndige bedømmelsesudvalg.

Studienævnene ansætter timelønnede undervisningsassistenter og bestemmer uddannelsernes tilrettelæggelse, pensum, eksaminer osv. inden for de rammer, ministeriet har fastsat.

Institutterne styres i princippet af institutråd, som bl.a. fordeler de arbejdsopgaver, der påhviler instituttet. En institutbestyrelse og/eller en institutbestyrer varetager den daglige ledelse.

Siden lovens vedtagelse i 1973 er der sket flere ændringer, hvoraf kan nævnes ændringen i 1976, der medførte, at kompetencen til at oprette og nedlægge institutter overførtes til undervisnings- og forskningsministeren. En anden vigtig ændring kom i 1989, hvor der blev indsat en forsøgsparagraf, der gjorde det muligt for ministeren i særlige tilfælde at fravige styrelsesloven, hvis institutionen bad om det.

Lovforslaget

Hensigten med lovforslaget er at give nogle overordnede rammer, således at den enkelte universitet inden for disse rammer kan indrette sig mest hensigtsmæssigt efter egne behov og traditioner. De udfyldende regler vil fremgå af universitetets statut.

Hele lovforslaget er opbygget med henblik på et fagligt og økonomisk selvstyre for universiteterne. Ved reglerne om universiteternes styrelse i kapitel 2 etableres således et selvstyre for universiteterne. Undervisnings- og forskningsministeren har således ikke mulighed for ex officio at gribe ind i de afgørelser, som efter forslaget skal træffes af universiteterne. Undervisnings- og forskningsministeren kan alene træffe afgørelse om universiteternes forhold i det omfang, det følger af forslaget. Forslaget bygger i øvrigt på følgende principper:

Enstrengt ledelses- og rådsstruktur

Rektor er både indadtil og udadtil øverste ansvarlige for hele universitetets virksomhed. Han har formelt al personaleledelseskompetence, men således at der lægges op til en naturlig og sædvanlig delegation til øvrige ledere. Ledelsessøjlen, der består af rektor, dekaner (hvis der er flere hovedområder), studieledere og institutledere, sikrer sammenhængen mellem niveauerne. Rektor har således mulighed for at gribe ind over for afgørelser truffet af en underordnet leder, men er ikke forpligtet, da afgørelsen er truffet efter bemyndigelse.

Desuden forudsættes der at være en professionel administration på alle niveauer med en direktør eller administrationschef som øverste chef.

For at sikre den legitimitet, som allerede de nuværende regler bygger på, foreslås, at rektor, dekaner, studieledere og institutledere også fremover vælges til hvervet, men for længere perioder end i dag.

Forslaget bevarer endvidere en struktur med kollegiale organer på alle niveauer, dvs. et konsistorium, fakultetsråd, institutbestyrelser og studienævn. Konsistorium godkender universitetets budget og fastlægger dens overordnede retningslinjer. På samme måde godkender fakultetsrådet inden for konsistoriums fastlagte rammer hovedområdets budget samt fastlægger overordnede retningslinjer for hovedområdet. Endelig godkender institutbestyrelsen inden for de rammer, fakultetsrådet har fastlagt, instituttets budget samt fastlægger retningslinjer for instituttets virksomhed. Der er ikke herved etableret et over-/underordningsforhold mellem de kollegiale organer, hvilket betyder, at delegation og rekurs ikke er mulig.

Konsistoriums fastlagte retningslinjer danner rammen for rektors daglige ledelse med hensyn til faglige og økonomiske dispositioner. Det samme gælder dekan i forhold til fakultetsråd osv.

Rådene forudsættes at drøfte faglige, uddannelses- og forskningspolitiske spørgsmål og fastlægge overordnede mål. Personalesager er ikke længere rådsopgaver, idet personalets medindflydelse på dets arbejdsplads skal sikres via reglerne om samarbejdsudvalg. Samarbejdsudvalgenes vigtigste opgaver er bl.a. at drøfte arbejds- og personaleforhold, rationaliserings- og omstillingsprojekter, ny teknologi og arbejdspladsens økonomiske situation. Et samarbejdsudvalg skal efter gældende regler oprettes, når der er ansat mere end 25, og kan naturligvis oprettes med færre.

Den gældende styrelseslovs bestemmelser er ikke fuldt ud forenelige med aftalen med centralorganisationerne om samarbejde og samarbejdsudvalg i sta-

tens virksomheder og institutioner. Navnlig de kollegiale organers kompetence og sammensætningen af de kollegiale organer danner et dobbelt sæt af kompetencer, især i relation til begrebet »ledelse«.

Usikkerheden om forholdet mellem samarbejdsudvalgsreglerne og styrelsesloven har givet anledning til problemer på de højere uddannelsesinstitutioner, og flere sager har været indbragt for Centralrådet for Statens Samarbejdsudvalg. Målet må være at undgå regelkrydsning og dermed de samarbejdsproblemer, som den nuværende styrelseslov skaber.

I det foreliggende lovforslag er de kollegiale organers kompetencer afgrænset således, at de ikke griber ind i samarbejdsaftalens område. Når der skabes en entydig ledelse, kan der uden problemer udpeges ledelsesrepræsentanter til samarbejdsudvalg, i hvilke de kan fremstå som ansvarlige i forhold til personalet.

Herefter kan samarbejdsudvalgscirkulæret, jf. cirkulære af 9. november 1990, fungere i fuldt omfang og samarbejdsudvalgene få den kompetence, aftalen giver udvalgene.

Kvalitet og effektivitet i uddannelserne

Kvaliteten i uddannelserne skal sikres, og ansvaret for undervisningen skal kunne placeres entydigt.

Censorinstitutionen bør synliggøres som kontrolinstans og som bedømmer af kvaliteten i undervisningen og af uddannelsernes relevans for aftagerne. Systematisk evaluering af uddannelserne er ligeledes et nødvendigt styringsinstrument.

Efter forslaget er det daglige ansvar for uddannelserne placeret hos en studieleder, som på rektors/dekanens vegne har ansvaret for den enkelte uddannelses indhold og planlægning, og som har pligt til at behandle mulige konflikter i faget. Studielederen disponerer i henhold til undervisningsplanen de undervisningsressourcer, der tildeles uddannelsen efter det budget, der er godkendt af fakultetsrådet for hovedområdet. De studerende er brugerne af undervisningen og har derfor en væsentlig interesse i at få indflydelse på dens tilrettelæggelse og kvalitet.

Denne medindflydelse er sikret på flere måder. Dels har de paritetisk sammensatte studienævn fået en central rolle med hensyn til undervisningens tilrettelæggelse, dels er der med studielederfunktionen etableret en personligt ansvarlig for undervisningen, som de studerende kan holde sig til. Derudover er de studerende sikret indflydelse i både konsistorium og fakultetsråd og ved valg af rektor, dekan og studieleder.

Forskningsledelse

Det daglige ansvar for instituttets virke placeres hos institutlederen, der dermed får ansvaret for instituttets forskningsprofil. Institutlederen disponerer efter institutbestyrelsens fastlagte retningslinjer de forskningsressourcer, der tildeles instituttet. Lederen har ansvaret for, at instituttets forskning organiseres på den mest hensigtsmæssige måde for at leve op til de stillede kvalitetskrav, herunder kravet om international konkurrenceevne inden for forskningsområdet.

Det vil i stigende grad være naturligt at organisere instituttets forskning gennem etablering af forskergrupper, og det kunne være et led i institutlederens opgaver at forme sådanne forskningsgrupper med respekt for den enkelte forsker.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget lægger op til en administrativ forenkling på universiteterne både indadtil og i forhold til Undervisnings- og Forskningsministeriet. Herved kan der frigøres ressourcer til en øget forsknings- og undervisningsindsats.

Arbejdet med at iværksætte en ny styrelsesordning er omfattende og kræver en særlig indsats. Undervisnings- og Forskningsministeriet agter at søge om hjemmel til at stille op til 10 mio. kr. til rådighed for universiteterne til ekstraordinær administrativ bistand, herunder konsulentbistand. Udgifterne vil blive afholdt inden for ministeriets ramme.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Til stk. 1 og 2

Særkendet for en højere uddannelsesinstitution er, at den har til opgave at drive forskning og give undervisning til højeste videnskabelige niveau. Kun højere uddannelsesinstitutioner kan tildele Ph.D.- og doktorgrader.

En højere uddannelsesinstitution kan endvidere udbyde efteruddannelse, deltidsuddannelse (under åben uddannelse), suppleringskurser m.v. Desuden kan den udføre indtægtsdækket virksomhed.

Følgende institutioner er omfattet af lovforslaget: Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Odense Universitet, Roskilde Universitetscenter, Aalborg Universitetscenter, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Danmarks Tekniske Højskole, Danmarks Ingeniørakademi, Danmarks Farmaceutiske Højskole, Danmarks Lærerhøjskole, Handelshøjskolen i

København, Handelshøjskolen i Århus og Handelshøjskole Syd.

Danmarks Ingeniørakademi er på grund af den nære tilknytning til Danmarks Tekniske Højskole omfattet af den nuværende styrelseslov med de modifikationer, der følger af, at institutionen ikke har forskning som opgave. Derfor foreslås institutionen også omfattet af lovforslaget.

Handelshøjskolerne i København og Århus og Handelshøjskole Syd er med hjemmel i den gældende lovs § 40 henført under denne med visse modifikationer.

Ved oprettelse af nye højere uddannelsesinstitutioner vil der blive taget stilling til, om de skal være omfattet af loven.

Ved statsinstitutioner er undervisnings- og forskningsministeren øverste forvaltningsmyndighed. Ved handelshøjskolerne, der er selvejende institutioner, er ministeren ligeledes øverste forvaltningsmyndighed i henhold til lov om handelshøjskoler og handelshøjskoleafdelinger, jf. lbk. nr. 675 af 29. juli 1992.

Til stk. 3

Bestemmelsen er udtryk for ønsket om at give institutionerne større frihed til at bestemme, hvilke uddannelser de vil udbyde. Samtidig vil det være den enkelte institutions ansvar at optage de bedst kvalificerede ansøgere, jf. § 2, stk. 1, inden for en given pladsramme.

Til stk. 4

Bestemmelsen viderefører det gældende princip om institutionens forskningsfrihed, og der er ikke tilset nogen ændring af dette princip. Dette udelukker ikke, at der kan være forudsætninger, der er knyttet til midler, som institutionerne modtager til forskningsaktiviteter.

Den enkelte forsker har en forskningsfrihed inden for sit faglige ansættelsesområde med de forpligtelser, der følger af et ansættelsesforhold, jf. § 7, stk. 3. Friheden gælder også til at gennemføre projekter med udefra kommende midler. Men institutlederen skal underrettes om og godkende alle projekter, hvis disse griber ind i instituttets virksomhed og institutleders mulighed for at lede og fordele arbejdet.

Til § 2

Til stk. 1

Ph.D.-graden er omfattet af uddannelsesreglerne.

Til stk. 2

Bestemmelsen er i forhold til gældende styrelseslov ændret fra en obligatorisk bemyndigelse til en fakultativ bemyndigelse for ministeren. Med reglerne om kvalitetskontrol tænkes bl.a. på regler om evaluering, og hvilke oplysninger ministeren kan indhente til brug herfor.

Til stk. 4

I forbindelse med den udstrakte frihed for institutionerne til at disponere over samfundets ressourcer er det nødvendigt at sikre, at der kan foretages evaluering af de enkelte uddannelser således, at kvalitetskravene overholdes.

Der er nedsat et evalueringscenter med henblik på koordinering af uddannelsesevaluering.

Til § 3

Til stk. 1

Rektor forelægger konsistorium et forslag til institutionens retningslinjer for den langsigtede virksomhed og udvikling.

Når konsistorium har fastlagt sådanne retningslinjer, vil det være rektors ansvar at lede institutionen inden for de givne retningslinjer. Dermed opnås samtidigt, at konsistorium vil have behov for langt færre møder end i dag. Det vil dog være rektors ansvar at indkalde konsistorium, hvis grundlaget eller vilkårene for de fastlagte retningslinier ændres væsentligt.

Til stk. 2

Konsistorium skal godkende rektors forslag til budget, herunder fordeling af bevillingen i bl.a. delrammer for institutionen.

Endvidere vil det være konsistorium, der efter oplæg fra rektor godkender det statutforslag, som undervisnings- og forskningsministeren endeligt skal godkende. Ministeren kan ved godkendelsen kun påse, at statuten ikke strider mod loven.

Det kan i statuten f.eks. fastsættes, at de kollegiale organer kan nedsætte underudvalg, som dog ikke kan tillægges selvstændig kompetence.

Det kan ligeledes af statuten fremgå, at der tillige skal vælges prorektor(er) og prodekaner.

Bestemmelsen om valgmanden sikrer, at mindretalsgrupper kan opnå indflydelse, f.eks. ved forholdstalsvalg, ved liste- og/eller valgforbund eller på anden måde.

Til stk. 4

Der foreslås et konsistorium på 14 medlemmer

samt en formand, hvilket er et langt mindre konsistorium end i dag.

Der er lagt op til en meget høj grad af decentralisering og frihed med hensyn til bl.a. institutionens dispositioner over bevillingen via finansloven. Det er derfor vigtigt at skabe mulighed for, at samfundets interesser varetages på forsvarlig vis.

Det er baggrunden for, at der foreslås 2 udefra kommende medlemmer af konsistorium, som repræsenterer aftagersiden med sagkundskab inden for forskning og uddannelse. Forskningspolitisk Råd og formændene for uddannelsesrådene, eller, hvis de nedlægges, de til enhver tid mest relevante rådgivningsorganer udpeger hver et udefra kommende medlem efter indstilling fra institutionen, relevante organisationer, både offentlige og private, myndigheder m.v. Der kan lægges vægt på lokal repræsentation fra aftagersiden, hvor der er indstilling herom.

Med ledelsessiden forstås udover rektor og dekaner, der er fødte medlemmer, prorektor(er), prodekaner, institutledere og studieledere. Men det kan i statuten fastsættes, at også administrationschefen og andre administrative ledere, herunder bibliotekschefen, kan være ledelsesrepræsentanter.

Er der flere end 5 dekaner på institutionen, fastsættes det i statuten, hvordan de 5 ledelsespladser fordeles imellem dem.

Studentergruppen omfatter også Ph.D.-studerende i denne lov.

Til § 4

Til stk. 1

Rektors ledelseskompetence indeholder principielt 2 funktioner: a) beslutninger om faglige anliggender og bevillingsmæssige dispositioner inden for de retningslinjer, der er fastlagt i konsistorium, og b) personaleledelse, herunder kompetencen til at ansætte og afskedige institutionens medarbejdere.

Til stk. 3

Bestemmelsen giver mulighed for, at rektor kan bringe dekaners eller et kollegialt organs funktion til ophør inden valgperiodens udløb. Det må være en absolut undtagelse, at denne mulighed anvendes, dvs. kun ved alvorlig misrøgt af hvervet.

Rektor har endvidere mulighed for at bringe dekaners hverv til ophør, hvis mindst $\frac{3}{4}$ af fakultetsrådets medlemmer indstiller dette efter § 5, stk. 3.

Til stk. 4

Den enkelte institution fastsætter valgregler i statuten, herunder om alle stemmeberettigede skal kunne stemme, eller om der skal etableres valgkolle-

gier. Etablering af valgkollegier må ikke medføre, at bestemte grupper udelukkes fra at deltage i valg. Dette gælder også ved de øvrige valg.

På større institutioner vil det være hensigtsmæssigt, at valgforsamlingen har en vis størrelse, normalt mindst 100 stemmeberettigede. På mindre institutioner kan den godt være mindre.

Til stk. 6

Bestemmelsen forudsætter nye ansættelsesvilkår for rektorer, som, bortset fra rektorerne ved de mindste institutioner, i dag er ansat i åremålsstillinger og efter gældende regler kun vil kunne afskediges uansøgt på grund af alder, tjenesteforseelse eller strafbart forhold.

Bestemmelsen må betragtes som en absolut undtagelsesregel, jf. bemærkningerne til stk. 3. Der må være tale om særdeles graverende forhold, dvs. alvorlig misrøgt af hvervet, før ministeren beslutter sig til at udskrive nyvalg.

Til § 5

Til stk. 1

Fakultetsrådet godkender udviklingsplan og budget, og efter disse retningslinjer udøver dekanen sin ledelsesbeføjelse.

Til stk. 2

Bestemmelsen fastslår forudsætningsvis, at der skal nedsættes fagkyndige bedømmelsesudvalg til bedømmelse af ansøgere til videnskabelige stillinger.

Til stk. 3

Fakultetsrådet skal begrunde indstillingen om ophør af dekanhvervet. I de tilfælde, hvor rektor bringer dekanens hverv til ophør, og hvor det vil være uhensigtsmæssigt at udskrive nyvalg før næste ordinære valg, kan rektor overtage dekanens opgaver.

Til stk. 5

Et fakultetsråd vil med den foreslåede sammensætning være på 6, 10 eller 14 medlemmer samt en formand.

De eksterne medlemmer udpeges af henholdsvis det relevante forskningsråd og uddannelsesråd, eller, hvis de nedlægges, de til enhver tid mest relevante rådgivningsorganer inden for forskning og uddannelse på det pågældende område. Indstilling af medlemmerne kan ske fra dekan, organisationer m.v.

Til § 6

Til stk. 1

En hovedområdeinddeling er naturlig på universiteter med mange forskellige fag og institutter. På andre institutioner med større faglig ensartethed kan der imidlertid også være behov for en opdeling. Det forudsættes ved enhver opdeling, at der vælges en leder, som har den daglige ledelse af hovedområdets virksomhed inden for de retningslinjer, fakultetsrådet har fastlagt. Samtidig har denne den daglige personaleledelse af hovedområdets medarbejdere. Dekanens personaleledelse sker efter bemyndigelse fra rektor.

Den daglige ledelse af hovedområdet, som dekanen har med ansvar over for henholdsvis rektor og fakultetsråd, indebærer, at dekanen naturligt vil have følgende opgaver:

- at sikre sammenhængen i hovedområdets uddannelses- og forskningsaktiviteter,
- at udarbejde stillingsopslag ved ansættelse af heltidsansatte videnskabelige medarbejdere,
- at nedsætte bedømmelsesudvalg til bedømmelse af ansøgere til videnskabelige stillinger, efter fakultetsrådets indstilling, jf. § 5, stk. 2,
- at træffe afgørelse om ansættelse og afskedigelse af hovedområdets heltidsansatte videnskabelige medarbejdere.

Derudover har dekanen disposition over fakultets bevilling efter det budget, der er godkendt af fakultetsrådet.

Til stk. 2

Da dekanen skal godkende de valgte institut- og studieledere, og da disse i det daglige står til ansvar over for dekanen, er det en naturlig konsekvens, at dekanen også har kompetence til at beslutte, om der skal udskrives nyvalg til disse hverv. Se iøvrigt bemærkningerne til § 4, stk. 3.

Til stk. 3

Fremgangsmåden er som ved rektorvalget. Dog vil valggrundlaget af naturlige grunde være mindre. Der henvises til bemærkningerne til § 4, stk. 4.

Til § 7

Til stk. 1

Et institut er hermed fastlagt som et arbejdssted, hvor institutionens forskning foregår. Et institut tildeles forskningsbevillinger, mens undervisningsbevillinger fås indirekte fra de studieledere, der rekvirerer undervisning fra instituttet.

Til stk. 2

Bestyrelsen godkender budgettet og fastlægger retningslinjer for instituttets faglige virke, og inden for disse retningslinjer træffer institutlederen sine afgørelser.

Til stk. 3

Hvert institut ledes af en institutleder, som har den daglige ledelse af instituttets virksomhed inden for de retningslinjer, bestyrelsen har fastlagt. Samtidig har denne efter bemyndigelse fra rektor personaleledelsen af instituttets medarbejdere. Dette indebærer bl.a. medarbejdermøder, og institutlederen er forpligtet til at nedsætte samarbejdsudvalg efter de regler, der til enhver tid er gældende for statslige institutioner. På grund af institutternes særlige arbejdsform, undervisnings- og forskningsopgaver, tætte samarbejde mellem personalegrupper, udefra kommende projektmedarbejdere etc., vil det være anbefalelsesværdigt at nedsætte samarbejdsudvalg også på større institutter, som ikke har den størrelse, hvor reglerne kræver nedsat udvalg.

Institutlederens personaleledelse sker efter bemyndigelse fra rektor, men som følge af den bemyndigelse, rektor forudsættes at give dekanen, vil institutlederen i det daglige stå til ansvar over for denne.

Institutlederens daglige ledelse af et institut indebærer bl.a., at institutlederen:

- leder og fordele arbejdet, herunder også undervisningsopgaver, blandt instituttets ansatte,
- disponerer instituttets ressourcer,
- beslutter, om et bestemt forskningsområde skal tages op,
- beslutter ansættelse/afskedigelse af det teknisk-administrative personale på instituttet.

Institutlederen skal orienteres om medarbejders bijob i det omfang, disse skønnes at have indflydelse på hovedstillingen. Der kan på det enkelte institut fastsættes vejledende retningslinjer for, hvornår institutlederen bør informeres.

Institutlederen skal ligeledes være orienteret om - og godkende - medarbejders aftaler om varetagelse af eksternt finansierede forskningsprojekter.

Omvendt må det være således, at den medarbejder, der står som ansvarlig leder af et eksternt projekt (projektleder), har dispositionsretten over de hertil bevilgede midler og overtager instruktionsbeføjelsen over for de øvrige institutmedarbejdere, der går med ind i projektet.

Til stk. 5 og 6

Bestemmelsen forhindrer ikke, at studerende kan deltage som observatører i bestyrelsen. Dette kan være relevant i de tilfælde, hvor der er tæt tilknytning mellem de studerende og instituttet. Men i mange tilfælde vil det være vanskeligt at definere studerendes særlige tilknytning til et enkelt institut.

Til stk. 8

Institutbestyrelsen skal begrunde indstillingen om ophør af institutlederhvervet.

I de tilfælde, hvor dekanen bringer institutlederens hverv til ophør, og det vil være uhensigtsmæssigt at udskrive nyvalg før næste ordinære valg, kan rektor overtage institutlederens opgaver og kan delegerede disse til dekanen.

Til § 8

Til stk. 1

Bestemmelsen angiver, at hver uddannelse har et studienævn. En uddannelse defineres som hovedregel ved en uddannelsesbekendtgørelse eller en studieordning, men der kan også oprettes studienævn for hver retning på en uddannelse, f.eks. på civilingeniørstudiet. Der kan endvidere oprettes studienævn for forskeruddannelser på linje med studienævn for bacheloruddannelser og kandidatuddannelser.

Der er intet til hinder for, at studienævnene ned sætter en koordinerende gruppe med rådgivende og forberedende funktioner, f.eks. i forbindelse med afgivelse af et fælles høringssvar til rammebekendtgørelser, der omhandler mange uddannelser. En sådan gruppe kan dog ikke tillægges selvstændig kompetence, jf. bemærkningerne til § 3, stk. 2.

Til stk. 4, 5 og 6

Det er vigtigt, at de studerende har en direkte og væsentlig indflydelse både på undervisningens tilrettelæggelse og kvalitet, men også på udformningen af generelle regler, der vedrører deres uddannelse. Det er de studerende, der er brugerne af undervisningen, og det er derfor også dem, der har størst interesse i, at den er så god som overhovedet muligt.

Derfor er det studienævnet, der skal godkende studielederens oplæg til de årlige eller halvårslige undervisningsplaner. I medfør af disse planer får nævnet også afgørende indflydelse på undervisningsbevillingens anvendelse, fordi undervisningsplanen samtidig er en dispositionsramme for studielederen, som denne er forpligtet af. Dertil kommer, at studielederens rekvirering af undervisning i henhold til un-

dervisningsplanen skal godkendes af studienævnet. De studerende kan samtidig stille krav til lærerne og være kvalitetskontrollanter, idet undervisningsplanen nøje skal leve op til studieordningen. Det er også studienævnet, der udarbejder studieordningsforslag inden for bekendtgørelsens rammer og de retningslinjer, som fakultetsrådet måtte have fastlagt. Studienævnet kan således til enhver tid tage initiativ til at ændre gældende studieordning helt eller delvis. Studienævnet har pligt til løbende at evaluere undervisningen.

Det er endvidere studienævnets kompetence at dispensere fra generelle uddannelsesregler ved enkeltansøgninger fra de studerende.

Endelig er det lovfæstet, at studienævnet altid skal høres af institutionen, før der fastsættes nye generelle regler for uddannelsen.

Til stk. 7

Studielederen er ansvarlig over for dekanen (formelt rektor) og studienævnet for varetagelsen af den pågældende uddannelse og har bl.a. følgende opgaver:

- at forestå den praktiske tilrettelæggelse af uddannelsen inden for studieordningens rammer,
- at forestå kontakten med censorinstitutionen vedr. studieordninger og eksamensplaner,
- at udarbejde forslag til studieordning og ajourføring af denne som følge af udviklingen inden for det arbejdsområde, uddannelsen sigter imod,
- at udarbejde budgetforslag for uddannelsen,
- at disponere de tildelte undervisningsressourcer,
- at beslutte ansættelse/afskedigelse af undervisningsassistenter og eksterne lektorer.

Studielederen har adgang til at rekvirere undervisning såvel inden for som uden for hovedområdet og eventuelt uden for institutionen.

Med oprettelse af studielederfunktionen er der samtidig placeret et direkte ansvar for den undervisning, som ikke fungerer. Hvis lærerne ikke opfylder kravene, har de studerende nu fået en personligt ansvarlig, de kan holde sig til.

Til stk. 8

Studienævnet skal begrunde indstillingen om ophør af studielederhvervet.

I de tilfælde, hvor dekanen bringer studielederens hverv til ophør, og det vil være uhensigtsmæssigt at udskrive nyvalg før næste ordinære valg, kan rektor overtage studielederens opgaver og kan delegerede disse til dekanen.

Til § 9

Til stk. 1

Bestemmelsen tilsigter at give de højere uddannelsesinstitutioner et udtrakt økonomisk selvstyre.

Udvikling af et økonomisk system, hvor institutionerne får én samlet bevilling til at finansiere alle omkostninger ved deres aktiviteter, vil medføre en mere hensigtsmæssig prioritering.

Det er tanken at omlægge bevillingssystemet for de højere uddannelsesinstitutioner. Det forventes således, at der fremover på de årlige finanslove fastsættes en bevilling pr. studerende og en basisbevilling til forskning.

Til stk. 2

Bestemmelsen begrænser undervisnings- og forskningsministerens selvstændige beføjelse til at gribe ind i institutionens økonomiske dispositioner og skal derved sikre, at institutionen har fri dispositionsret over givne bevillinger, tilskud og optjente indtægter, herunder tilskud til åben uddannelse og indtægter fra indtægtsdækket virksomhed m.v.

Bevillingsforudsætningerne vil fremgå af de årlige finanslove og kan indeholde særlige forudsætninger om småfagsforpligtelser, drift af offentligt tilgængelige museer m.v.

Til stk. 5

Princippet er, at institutionerne selv bestemmer, hvem og hvor mange studerende inden for en given pladsramme de vil optage, jf. § 1, stk. 3.

Der er imidlertid hjemmel for ministeren til at fravige dette princip ved at fastsætte minimumstal for at sikre, at kapaciteten – herunder bygningskapaciteten – kan udnyttes.

Hjemmelen til at kunne fastsætte maksimumtal giver mulighed for, at der kan fastsættes en maksimal samlet pladsramme, eller at der kan fastsættes et maksimalt optagelsestal for den enkelte uddannelse. Et maksimumtal for den enkelte uddannelse kan f.eks. være begrundet i, at uddannelsen ikke skønnes at leve op til de kvalitetsmæssige krav, der stilles efter uddannelsesreglerne, jf. § 2, men kan også fastsættes af andre grunde, primært beskæftigelsesforhold.

Til stk. 6

Bestemmelsen giver mulighed for, at institutionen kan modtage undervisningsafgifter fra udenlandske studerende. For studerende fra et EF-land gælder der dog særlige regler om gensidighed.

Det vil ligeledes være muligt i enkelttilfælde at modtage studieafgifter fra Ph.D.-studerende, hvis uddannelse finansieres af eksterne midler.

Til stk. 7

Ministeriet arbejder med planer om at gennemføre en decentralisering på det bygningsmæssige område. Hensigten er, at institutionen skal have det samlede ansvar for de ressourcer, der stilles til rådighed for dens virksomhed, herunder også ansvaret for bygningsmassen. Hidtil har ansvaret for tilvejebringelse og vedligeholdelse af institutionernes bygningsmasse været placeret i Undervisnings- og Forskningsministeriet. Hvis dette ansvar henlægges til institutionerne, vil der være behov for at fastsætte regler om institutionernes kapitalforvaltning.

Til stk. 8

Reglen svarer til gældende lovs § 30 og gør det muligt for institutionerne at indsætte ikke-statslige midler på f.eks. en bankkonto og oppebære renteindtægter.

Til stk. 9

Med henblik på f.eks. opgørelse af årsstuderende som grundlag for bevillinger og studieaktivitetskontrol som grundlag for uddannelsesstøtte kan undervisnings- og forskningsministeren stille krav om, at institutionerne anvender administrative systemer, herunder til regnskabsaflæggelse m.v.

Til § 10

Til stk. 1

Bestemmelsen er en gentagelse af den eksisterende hjemmel i lov nr. 263 af 4. juni 1970 om Københavns Universitets placering og universitetscentre. Når hjemlen er medtaget i lovforslaget, er det dels fordi man ønsker en revideret formulering af bestemmelsen og dels for at kunne ophæve lov nr. 263 af 4. juni 1970.

Til stk. 2

Der tænkes på institutionernes samarbejde med forskerparker, studenterboghandler, forlag og kantinevirksomheder m.v.

Til § 11

Kun klager over retlige mangler er omfattet af en klageadgang til ministeren eller til en særlig klageinstans. I de nærmere regler herom fastsættes også en særlig klagefrist både med hensyn til klager til ministeren og til den særlige klageinstans. Bestemmelsen

giver endvidere undervisnings- og forskningsministeren bemyndigelse til at fastsætte, at visse afgørelser ikke skal kunne indbringes. Det gælder dog ikke afgørelser om en studerendes retsstilling.

Den klageadgang, som er fastlagt, er den eneste mulighed, ministeren har for at omgøre en afgørelse, truffet af en institution. Ministeren kan således ikke i sin egenskab af øverste forvaltningsmyndighed på eget initiativ ændre en afgørelse, som efter loven er henlagt til institutionen.

Til § 12

Til stk. 1

Undervisnings- og forskningsministeren kan som hidtil godkende forslag fra institutionerne om at fravige lovens bestemmelser. Ved institutionen forstås institutionens øverste kompetente myndighed. Dette vil, afhængigt af institutionens styrelsesordning, være en institutions ledelse, herunder eventuelt en etableret bestyrelse.

Bestemmelsen giver f.eks. mulighed for, at institutionerne kan gennemføre forsøg med fravigelser fra lovens bestemmelser for hele institutionen eller for dele af den, herunder f.eks. nedsættelse af en bestyrelse. De igangsatte fristyreforsøg under den hidtil gældende styrelseslov videreføres, medmindre ministeren beslutter andet.

Dette gælder også den midlertidige, særlige styrelsesordning, som er godkendt for Danmarks Lærerhøjskole. En videreførelse af ordningen foreslås af og forhandles med den bestyrelse, der er nedsat på højskolen, efter høring af konsistorium.

Til stk. 2

Bestemmelsen viderefører bestemmelserne i den hidtil gældende lovs § 31 og § 32 og tager med bestemmelsens henvisning til »særlige opgaver« ikke sigte på at regulere en institutions ordinære virksomhed. Men der kan være behov for at kunne fastsætte særlige regler for visse institutioner, der udfører særlige opgaver, herunder for institutter, museer, samlinger, forskningsbiblioteker og andre, der hører under denne lovs institutioner, f.eks. Mikroelektronikcentret ved Danmarks Tekniske Højskole.

Der kan også være behov for særlige regler, f.eks. hvor et samlet uddannelsesforløb gennemføres i samarbejde mellem flere uddannelsesinstitutioner.

Der er ikke tilsigtet nogen ændring for forskningsbibliotekerne, idet ministeren kan fastsætte de samme regler som i dag. Universitetsbibliotekerne i København, Odense og Århus er selvstændige institutioner under Kulturministeriet og derfor ikke omfattet af bestemmelsen.

Til § 13

Overgangen til denne lov er tilrettelagt således, at rektor, alle valgte formænd for kollegiale organer og alle medlemmer af kollegiale organer bliver siddende efter lovens ikrafttræden, og indtil valg er afholdt, jf. stk. 3. I perioden indtil valg er afholdt, træffes kun de afgørelser, der er nødvendige for institutionens drift.

Når valg af ledere og kollegiale organer således er afholdt, bortset fra valg til rektor- og dekanhverv, gælder denne lovs kompetencebeskrivelser for de enkelte ledere og organer. Det vil herefter være rektors pligt at forelægge det nyvalgte konsistorium et forslag til statut, som skal godkendes af undervisnings- og forskningsministeren.

Når statuten er godkendt, foretages der valg af rektor og dekaner.

Til § 14

Til stk. 1

Bestemmelsen foreslår ikke alene de love ophævet, som umiddelbart vil blive afløst af lovforslaget. Som led i den almindelige regelsanering foreslås også en række oprettelseslove for højere uddannelsesinstitutioner ophævet, da institutionerne er etableret. Det drejer sig om numrene 1, 3, 5 og 6.

Lov nr. 263 af 4. juni 1970 om Københavns Universitets placering og universitetscentre har karakter af en planlov for udbygningen på universitetsområdet. Loven foreslås ophævet, da den planlagte udbygning har fundet sted eller ikke længere er aktuel. Loven indeholder i § 3 bestemmelse om, at der senere oprettes et universitetscenter i Ribe-Esbjerg området. Bestemmelsen er i de 20 år, der er gået, ikke blevet fulgt op, og den må idag betragtes som forældet. Bemærkningerne under Folketingets forhandlinger af lovforslaget har siden dannet det nødvendige hjemmelsgrundlag for, at de kommunale myndigheder i området har kunnet yde tilskud til den selvejende institution Sydjysk Universitets Center (SUC). Uanset ophævelsen af loven er denne mulighed opretholdt.

Lovenes ophævelse vil ikke berøre det forhold, at institutioner oprettet ved lov kun kan nedlægges ved lov.

Til stk. 2

Bestemmelsen tager sigte på, at f.eks. de regler, der er udstedt for handelshøjskolerne som følge af deres status som selvejende institutioner, forbliver i kraft.